Eesti Maaülikool

Põllumajandus- ja keskkonnainstituut
Maastikuarhitektuuri osakond

1 RADA 4 AASTAAEGA
1 PATH 4 SEASONS

Bakalaureusetöö Janne Urb

Juhendajad: Prof. Friedrich Kuhlmann
Lect. Peeter Vassiljev

Tartu 2015

Sissejuhatus
Asukoht
Analüüs 1
Analüüs 2
Analüüs 3
Analüüs 4
Kontseptsioon
Projektala kujundusplaan
Kujundusplaan 1:500
Vaated 1
Vaated 2
Haljastusplaan 1
Haljastusplaan 2
Vertikaalplaneerimine
Detail 1
Detail 2
Etapiplaan
Kokkuvõte
Kasutatud allikad

Current project is created as a landscape architecture bachelor work in Estonian University of Life Sciences.

The aim of the project is to analyse the locations of recreational areas and sports centres in Tartu by the Emajõgi and to connect them with one pedestrian path which is suitable for spending free time, variable sports and moving between them in different seasons. It is important to pay attention to the speed of the activities taking place in the areas.

It also offers locations and main ideas for new potential living and business area. In this project 3 independent areas are chosen out to connect them thematically and seamlessy. The location and density of sports centres, and variable outdoor activities were important when selecting out the 3 areas. It is also important to note that these 3 places locate between the city and the green belt. Current project does not offer solution to connect all sports centres by the river.

Antud töö on koostatud Eesti Maaülikooli maastikuarhitektuuri bakalaureusekraadi lõputööna.

Töö eesmärgiks on analüüsida rekreatsioonialade, spordikeskuste ja -radade paiknemist Tartu linnas Emajõe ääres, ning ühendada need omavahel sportimiseks ja aktiivse puhkuse jaoks sobiva kergliiklusteega, mis oleks kasutatav aastaringselt erinevate spordialadega tegelemiseks ja spordiasutuste vahel liiklemiseks ning vaba aja veetmiseks. Töös on oluline pöörata tähelepanu ka spordialade ja vaba aja veetmise tegevuste liikumiskiirusele.

Töös pakutakse välja potensiaalse uuselamu kvartali asukoha ning põhimõtted hoonestuse rajamisel. Töös valitakse välja 3 sõltumatut ala mis ühendatakse temaatiliselt ja sujuvalt omavahel. Alade valikul sai määravaks spordiasutuste paiknemine ja nende tihedus, mitmekesised sportimise- ja vaba aja veetmise võimalused ning alade paiknemine aktiivse linnamelu ja haljasmaa piiril ja puudulik valgustus rekreatsioonialal. Käesolev töö ei paku lahendust kogu Emajõe ääres paiknevate spordiasutuste ühendamiseks.

Joonis 1. Projektala- Emajõe paiknemine Tartu linnas.

2015. aasta maastikuarhitektuuri bakalaureusetöö projektalaks on Emajõgi (Joonis 1). Emajõgi jagab Tartu linna mõtteliselt kaheks ning näib piirina kahe poole vahel. Jõe ületamiseks on käesolevaks ajaks kokku 7 silda.

Emajõe pikkus Tartu linna piires on ligikaudu 8 kilomeetrit ning jõe äär on piirkonniti erinev – asustuseta või hõreasustusega ala Luunja piiri ääres, korterelamute ala annelinnas, nende vastas teisel pool jõge tööstusliku ilmega maastik. Piki jõge kesklinna poole liikudes muutub ka jõe äär linnalikumaks – Sõpruse silla läheduses on eramajade piirkond, millele vastandub jõe paremkaldal annelinna jätk, jõe kallas on enamasti jäänud looduslikuks, kuid on paiguti jalgsi liiklejale ligipääsmatud või raskesti ligipääsetavad. Kesklinnale lähemale jõudes on muutunud nii hoonestus kui ka jõgi, mille kallas on suures osas betooniga kindlustatud. Supilinna ja Ülejõe piirkonnas on taas valdavaks eramajad, mis mõlemal pool jõge loovad piirkondadele iseloomuliku keskkonna. Neist edasi on jõeäärne maastik valdavalt looduse kujundatud; eristuvad vaid pallimängudeks ja ujumiseks-päevitamiseks loodud supelrannad, mis on ümbruskonna elanike poolt sagedases kasutuses.

Jõge ilmestavad mitmekesised vaated, olles oma loomult nii avatud kui ka suletud. Vaatlejale suletud vaated on anne kanali juures kui ka Ülejõest põhja poole jääval looduslikul alal, kus jõest 2-5 meetri kaugusel seistes on jõgi tajutav vaid vee sulinat kuuldes. Linlastele ja külalistele on vaated täielikult või osaliselt avatud kesklinna piires, Tähtvere spordipargi läheduses ning sellest põhja poole liikudes, Supilinna ja Ülejõe jõeäärsel alleel ja anne kanali juures. Teised piirkonnad jõe ääres on raskesti ligipääsetavad või distantsi poolest kesklinnast liiga kaugel.

Jõgi on kaasatud sportliku või aktiivse puhkuse veetmiseks – rannaaladel on võimalik ujuda, päevitada ning palli mängida või välitreeningmasinatel treenida, suures osas on võimalik jõe ääres jalgsi või rattaga liigelda ning on tagatud ka liiklus jõe peal – paatide või kanuudega sõites. Paadiliikluse sujuvuse tagamiseks on jõel mitmed sildumiskohad, Ülejõel on sõudmise ja aerutamise keskus. Vaba aja veetmist Emajõe ääres soodustavad ka rohealad ja pargid.

Hoonestus

Emajõe-äärne hoonestus on mitmekesine. Projektala hoonestus on tsoneeritud järgmiselt: linna piiril asuv eramajade aedlinn (A1, A2), mida iseloomustab privaataedade olemasolu, väljakujunenud tänavavõrk ning distants linna keskusest; hajusalt paiknevate tööstus- ja tootmishoonete ala (B); miljööväärtuslik 20.sajadist pärineva puithoonestusega ala (C); mustriliselt paiknevate korruselamute ala (D); äriettevõtete- ja tootmismaa (E); vanalinnale omase hoonestuse ja tänavastruktuuriga ala (F); värvikas üleminekuala, kus on nii suurettevõtted, uusarhitektuur, vanemad puitehitised, rekreatsioonialad ja spordiasutused (G1); eelmise alaga on sarnane ka ala G2, mida iseloomustab eriilmelise arhitektuuri segunemine, rohealade ja spordiasutuste tihe paiknemine; asukoha suhtes võrdlemisi hõredalt ning ebafunktsionaalselt hoonestatud ala (H); linnaäärne peamiselt õppe- ja tootmishoonetega kaetud ala (I); ning jõeäärne avatud vaatega miljööväärtuslik ala (J). Hoonestuse analüüs aitab leida kujunduseks ja uushoonestuseks sobivat ala.
Alade tsoneerimine hoonestuse järgi on üldistav ning töö autori subjektiivne hinnang.

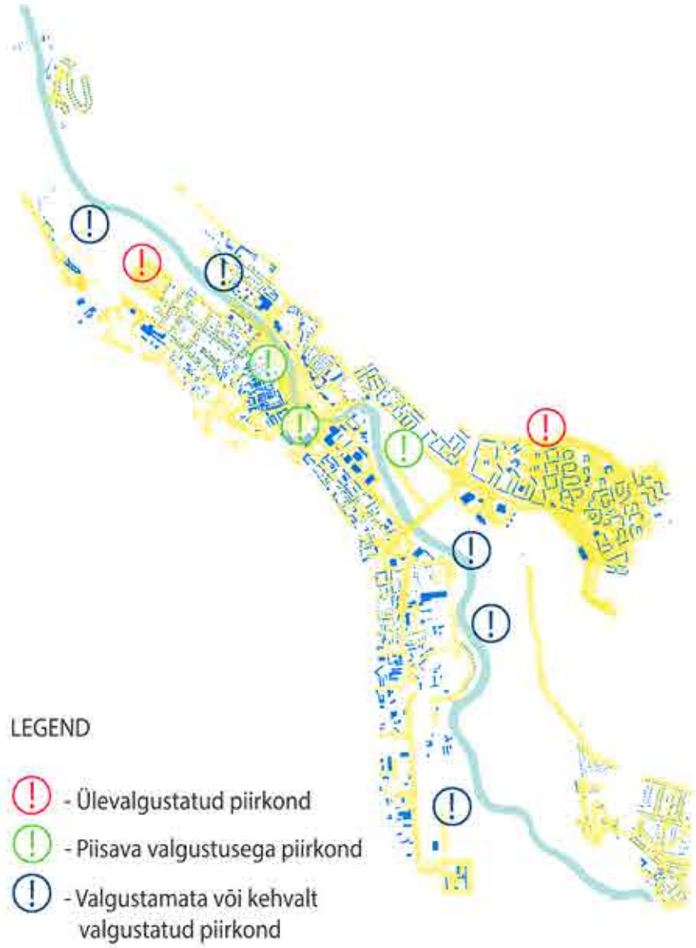

Valgustatus

Ala valgustatus mõjutab kasutaja marsruudi valikuid hämara loodusliku valgusega ajal liikudes. Antud analüüs näitab jõeäärsete alade valgustatust tänavalampidega, toob esile valgustamata või kehvalt valgustatud alad, piisava valgustusega alad ning ülevalgustatud alad. Alavalgustatud (kehva valgustusega) alad jäävad sageli kergliiklejate tähelepanuta ning on ebaturvalised. Ülevalgustatud piirkonnad võivad häirida sealseid elanikke ning loomastikku. Valgustatuse analüüsiga püütakse välja selgitada rekreatiivsetel eesmärkidel kasutatavad või selleks sobilikud kohad, mis on ülevalgustatud, valgustamata või kehvalt valgustatud. Alade valgustatus võib tõsta kasutajaskonna arvu hämaral ajal. Valgustatuse hindamise metoodika seisnes töö autori subjektiivsel hinnangul.

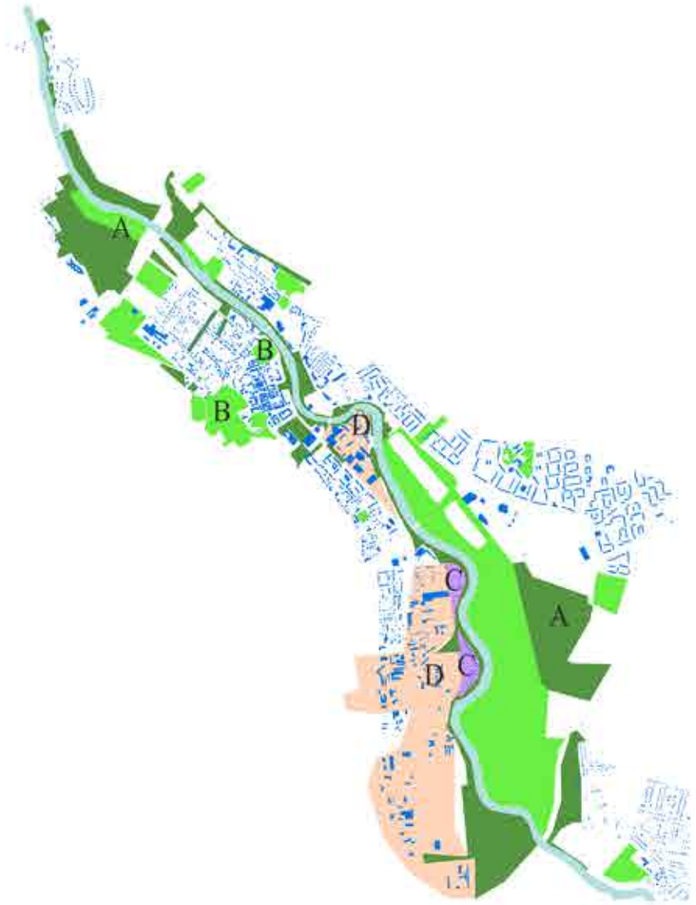

ROHEVÕRGU ELEMENDID

- Puhkeväärtuslik haljasmaa, sh rand
- Looduslik haljasala, tänavahaljastus või otstarbeta/kasutuseta haljasmaa

ERITINGIMUSTE TSOONID

A- looduslik haljasmaa
B- kesklinna- ja üleminekutsooni haljasmaa ja ajalooline park
C- elamurajooni haljasmaa
D- äri-, teenindus-, tööstus- ja tootmishoonete rajoonide haljasmaa

Rohevõrgustik

Käesoleva töö rohevõrgu alade määratlemisel on aluseks võetud Tartu linna üldplaneeringu lisa Roheline võrgustik (kehtiv). Võrgustik jaguneb peamiselt avalikuks ja üldkasutatavaks haljasalaks ning elamu- ja ettevõtete haljasmaaks. Analüüsi põhjal ilmneb rohevõrgu killustatus kesklinnas ning puhkeväärtuslike haljasmaade paiknemine jõega piirnevatel aladel linna serval.

Probleemkohad

Eelnevate analüüsiskeemide kokkupanemine aitab näha probleemkohti ning valida välja edaspidiseks täpsemaks analüüsiks sobivat ala. Analüüsidele tuginedes selgub, et kogu Emajõe äärsel alal Tartu linna piires on suur rekreatsiooni ja vaba aja veetmiseks sobilike rohealade reserv ning puudulik või täielikult puuduv tänavavalgustus neil aladel. Alavalgustatusega piirkonnad Emajõe ääres on potensiaalsed aktiivse puhkuse veetmise kohad.

Oma töös keskendun edaspidi punase ringiga markeeritud piirkonnale, mis on omakorda jaotatud kolmeks spetsiifilisemaks alaks, analüüsin sellel alal olevaid spordi- ja rekreatsioonialasid ning nende omavahelist ühendatust, alal võimalikke rekreatsiooni- ja vaba aja tegevusi, nende hooajalistust ning võrdlen nende kiirusi.

Ala valikul sai määravaks roheala suurus ja selle asukoht linna serval, mis pakub võimalust linnakärast eemalduda ja ei jää linna keskusest liiga kaugele, ning vähene valgustatus rohealal.

Rekreatsiooni- ja puhkekohad ning nendevaheline ühendatus

Analüüsiskeemile on kantud spordiasutused, spordi- ja rekreatsioonialad ning -rajad. Analüüsilt ilmneb, et nende omavaheline ühendatus on puudulik. Skeemile kantud ikoonid ilmestavad alal võimalikke tegevusi erinevatel aastaaegadel. Punase piirjoonega on märgitud 3 kujundusala, mille ühisjoon on spordi- ja rekreatsioonilised tegevused ning haljasalad.

LEGEND

- spordihooned, spordiga seotud asutused
- ala sisse jäävad hooned
- muud hooned
- kergliikluseks sobilik või kergliiklusteena kasutatav tee
- välitreeningkoht, rand, palliväljak
- olemasolev rekreatsioonirada
- kujundatavate alade piir

1 - EMÜ spordihall
2. -Tartu laululava
3. -Tähtvere Tennise- ja Tantsukeskus
4. -TÜ Akadeemiline Spordiklubi
5. -Sõudmise ja aerutamise keskus
6. -TÜ staadion
7. -Emajõe linnaujula ja virgestusala
8. -Emajõe vabaujula ja virgestusala
9. -Tähtvere spordipark ja virgestusala
10. -EMÜ dendropark
11. -EMÜ palliplatsid
12. -Lastepark palliväljakutega
13. -Skatepark
14. -Tähtvere park

Võimalikud tegevused projektalal ja selle vahetus läheduses*

- sõudmine
- ujumine
- päevitamine
- kala püüdmine
- piknik
- jalutamine (koeraga, lapsega vm)
- virgestus, võimlemine
- disc golf
- rulluisutamine, rullsuusatamine
- rulatamine, BMX
- jooksmine, sörk
- palli mängimine
- matkamine
- puhkamine**
- suusatamine
- kelgutamine
- uisutamine
- tennis
- tantsimine, aeroobika
- kergejõustik
- jõusaali treening
- rattaga sõitmine

* Tegevuste loetelu ei ole lõplik.
** Puhkamise all mõeldakse looduses olemist, mille eesmärk ei ole rekreatsioonilline (nt. vaatlemine, raamatu lugemine vms).

Tegevused erinevatel aastaaegadel*
Activities in different seasons

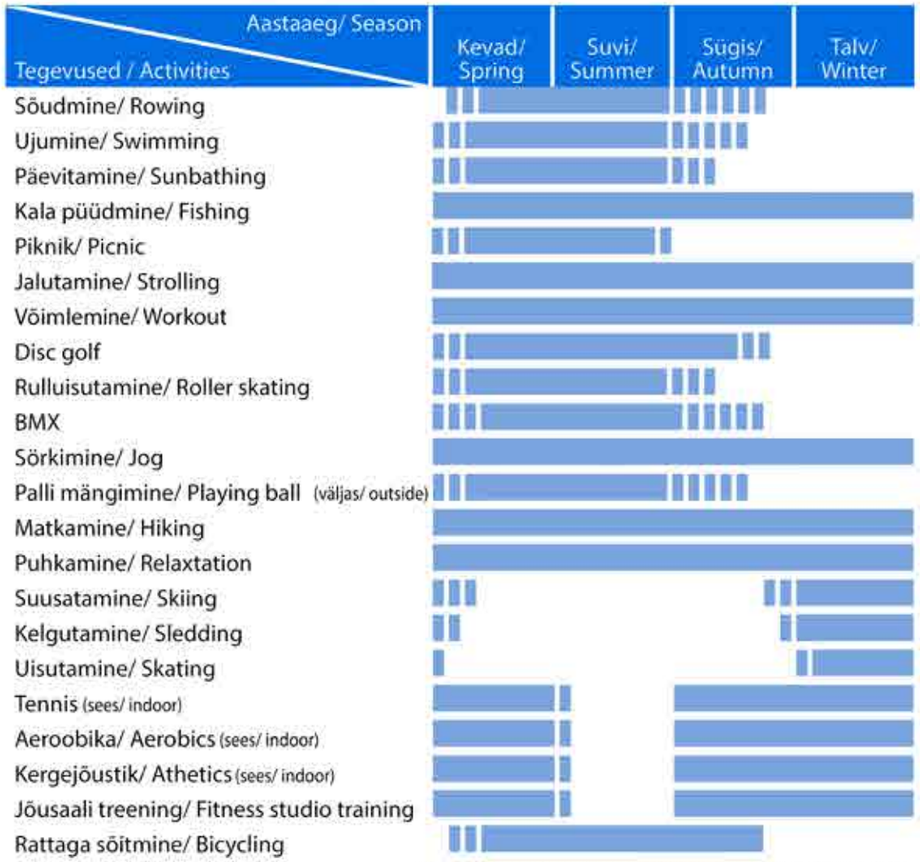

* Aastaajaline määratlus on subjektiivne ning ei ole erinevate aastate lõikes konstantne.
Tegevuste loetelu ei ole lõplik.

Tabel 1. Erinevatel aastaaegadel võimalikud tegevused.

Erinevad kiirused alal*
Different speeds in the area

Tegevused/ Activities \ Kiirus/ Speed	0**	Aeglane/ Slow	Keskmine/ Medium	Kiire/ Fast
Sõudmine/Rowing				✓
Ujumine/ Swimming			✓	
Päevitamine/ Sunbathing	✓			
Kala püüdmine/ Fishing	✓			
Piknik/ Picnic	✓			
Jalutamine/ Strolling		✓		
Võimlemine/ Workout	✓			
Disc golf		✓		
Rulluisutamine/ Roller skating				✓
BMX			✓	
Sörkimine/ Jog			✓	
Palli mängimine/ Playing ball (väljas/ outside)		✓		
Matkamine/ Hiking		✓		
Puhkamine/ Relaxtation	✓			
Suusatamine/ Skiing				✓
Kelgutamine/ Sledding			✓	
Uisutamine/ Skating		✓		
Tennis (sees/ indoor)			✓	
Aeroobika/ Aerobics (sees/ indoor)			✓	
Kergejõustik/ Athetics (sees/ indoor)			✓	
Jõusaali treening/ Fitness studio training		✓		
Rattaga sõitmine/ Bicycling				✓

* Kiirus on suhteline mõiste ning selle määratlus tabelis on subjektiivne.
** 0-kiiruseks loetakse tegevust, mis on valdavalt paikne.
Tegevuste loetelu ei ole lõplik.

Tabel 2. Kiiruste võrdlus.

ANALÜÜS

Tabelites on välja toodud loetelu rekreatsiooni- ja vaba aja tegevustest, mida on võimalik projektalal erinevatel aastaaegadel (Joonis 1.) erineva kiirusega (Joonis 2.) teha. Kiirused, millega alal liigutakse, on erinevad nii füüsiliste tegevuste omavahelises võrdluses kui ka aastaaegu kõrvutades. Tabelid ilmestavad projektalal toimuvaid tegevusi ning neist ilmneb, et projektala on kasutuses aastaringselt. Oluline on ära märkida, et projektala kasutavad ka lapsed (kelgutamine).

Ülejõe, Supilinna ja Tähtvere paiknevad suure roheala vahetus läheduses ning nendele aladele jäävad mitmed erinevad spordiasutused ja kohad ning vaba aja veetmiseks sobilikud paigad. Ühendus erinevate kohtade vahel pole aga täielik ning rekreatsioonialadena kasutatavatel aladel puudub või on kehv valgustus hämaral ajal.

Töö eesmärgiks on ühendada erinevad kohad rekreatsiooniks ja vaba aja veetmiseks tervikliku teega (sinise joonega märgitud), mida on võimalik kasutada aastaringselt erinevateks tegevusteks ning erineval kiirusel liikudes. Kujundusplaanil on välja toodud võimalikud kohad, mis võiksid olla valgustatud mingi kindlaks määratud kellaajani. Ala hõlmab endas nii aktiivsemaks spordiks sobilikke alasid (Tähtvere ja Supilinna piirkond), kui ka vaatetorni, platvormi ja matkarada Ülejõel Emajõe ääres ning kortermajade piirkonda (märgitud oranži rongiga). Ühtlasi on alale planeeritud sild.

PROJEKTALA KUJUNDUSPLAAN

M 1:5000

KUJUNDUSPLAAN 2

Kortermajade vaheline haljastus.
M 1:500

VAATED 1

Vaated hoonestusalast.

Vaade 1.

Vaade 2.

Vaade 3. Linnuvaatlustorn.

Vaade 4. Sild üle Emajõe.

Vaade 5. Matkarada.

HALJASTUSPLAAN 1

Osa uuselamupiirkonna hoovist.
M 1:200

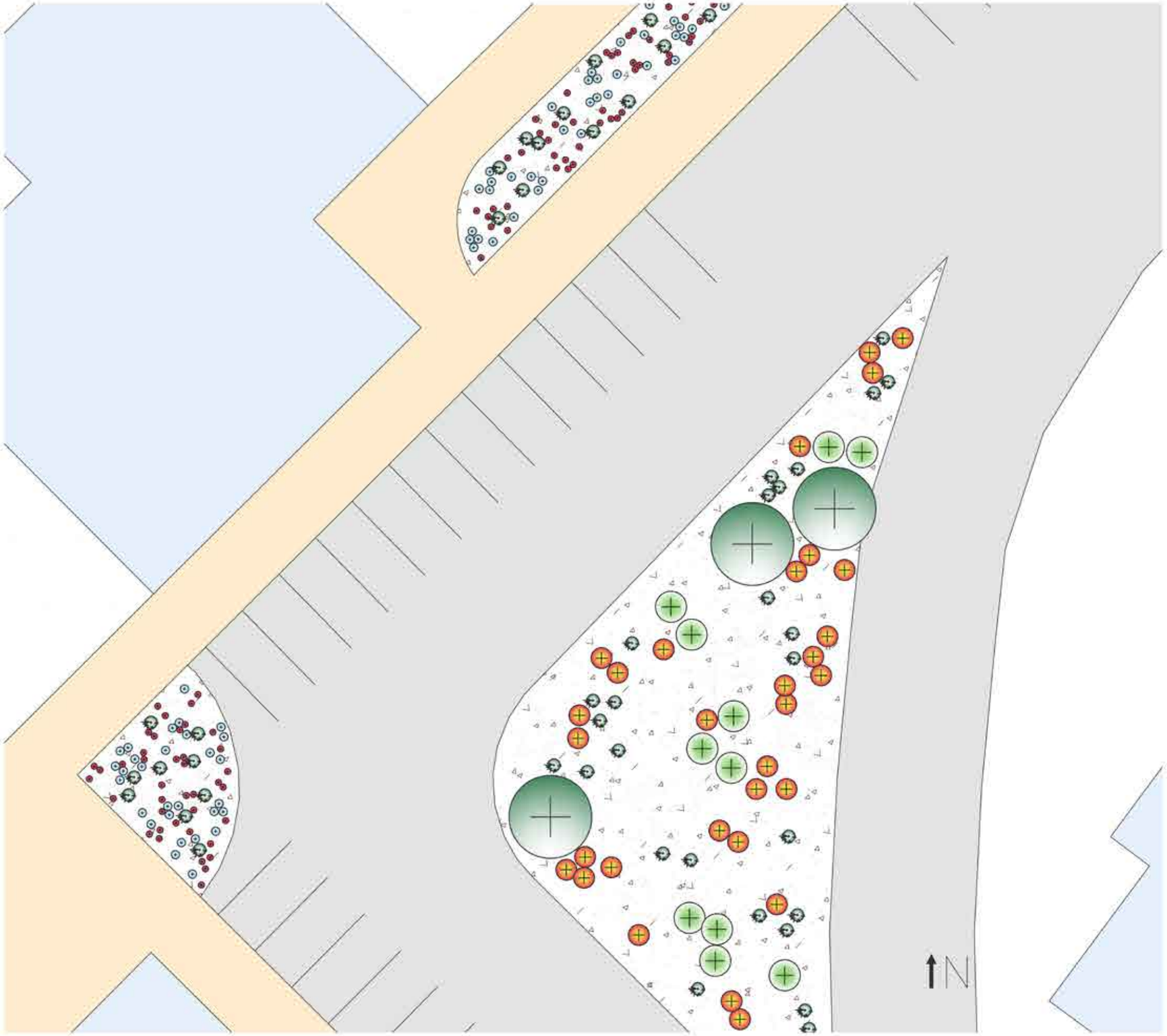

LEGEND

- maakivid
- hoonestus
- kõnnitee
- sõidutee
- puukooremultš
- harilik raudrohi "Red Velvet" *Achillea millefolium*
- hall-aruhein 'Elijah Blue' *Festuca glauca*
- Serbia kuusk ´Karel´ *Picea omorika*
- Jaapani enelas 'Magic Carpet'® *Spiraea japonica*
- Tuhkur enelas ´Grefsheim´ *Spiraea x cinerea*
- Arukask ´Youngii´ *Betula pendula*

HALJASTUSPLAAN 2

Osa uuselamupiirkonna hoovist.
M 1:200

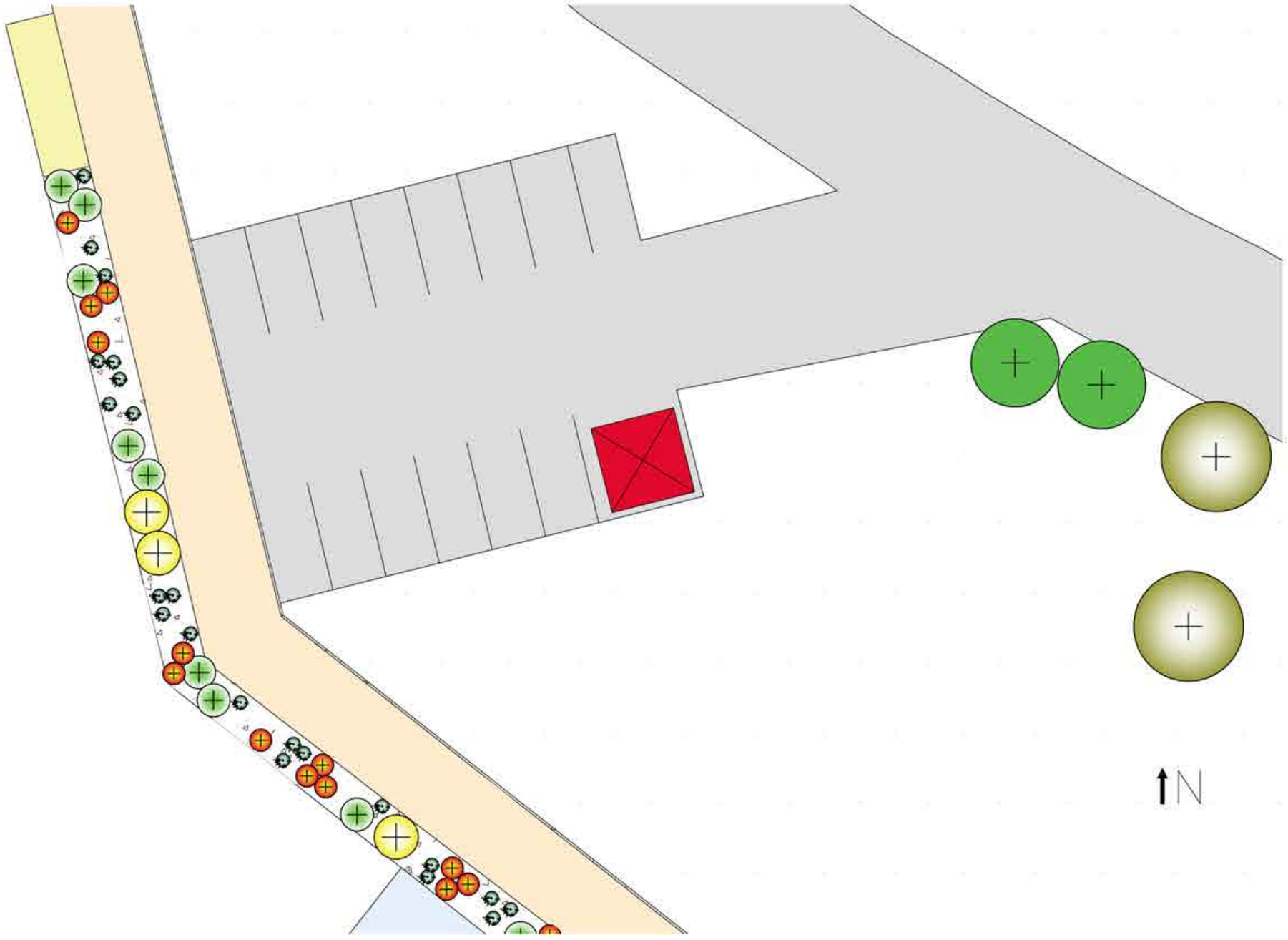

LEGEND

- prügikasti varjualune
- jalgratta parkimisala
- hoonestus
- kõnnitee
- sõidutee
- puukooremultš
- aedhortensia ´Limelight´® *Hydrangea paniculata*
- harilik pihlakas *Sorbus aucuparia*
- Serbia kuusk ´Karel´ *Picea omorika*
- Jaapani enelas 'Magic Carpet'® *Spiraea japonica*
- tuhkur enelas ´Grefsheim´ *Spiraea x cinerea*
- maarjakask *Betula pendula var. carelica*

N

VERTIKAALPLANEERIMINE

Lõik uuselamupiirkonna parkimisalast ja hoovist.
M 1:200

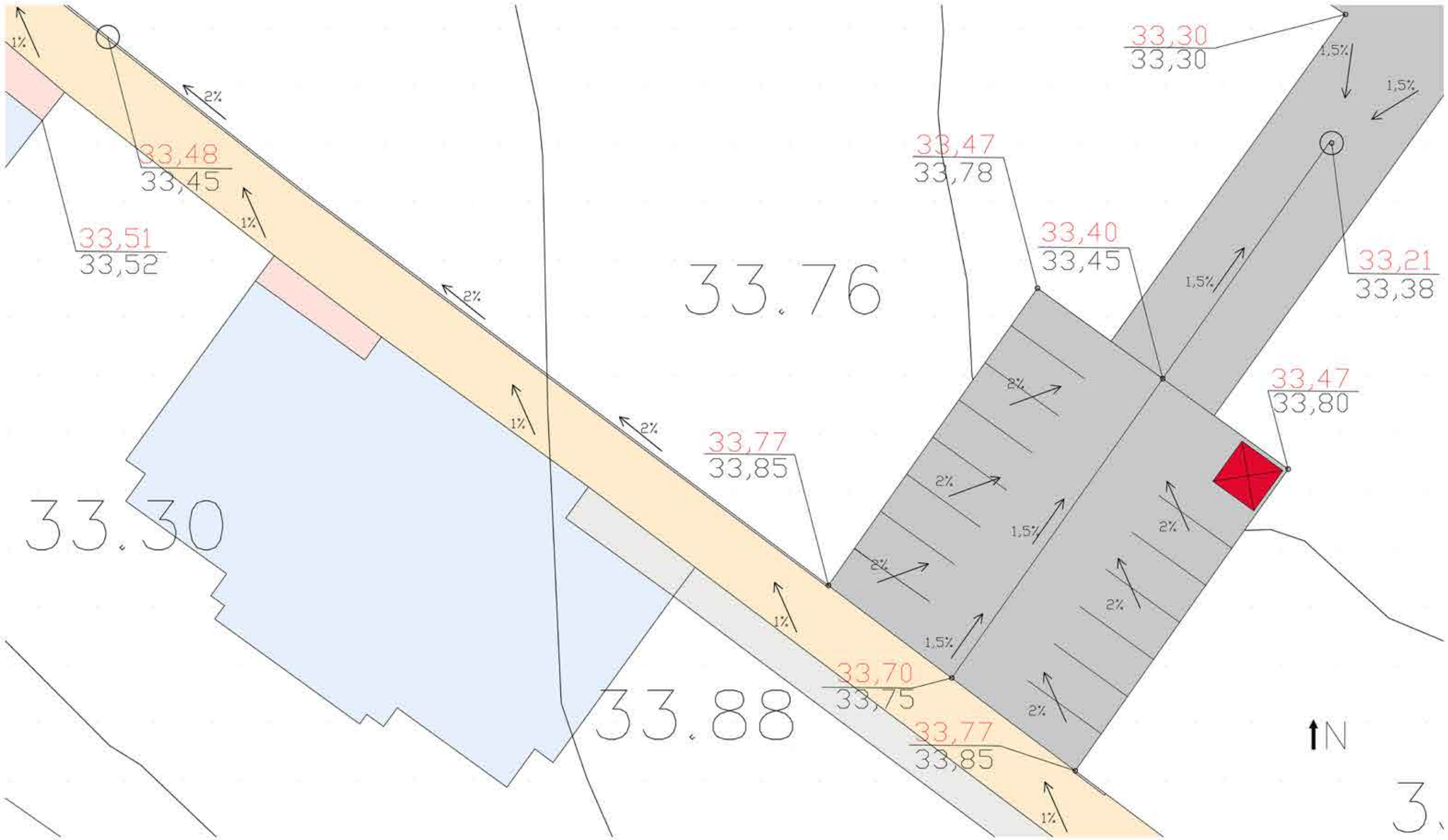

DETAIL 1

Lõik planeeritavast laudteest.

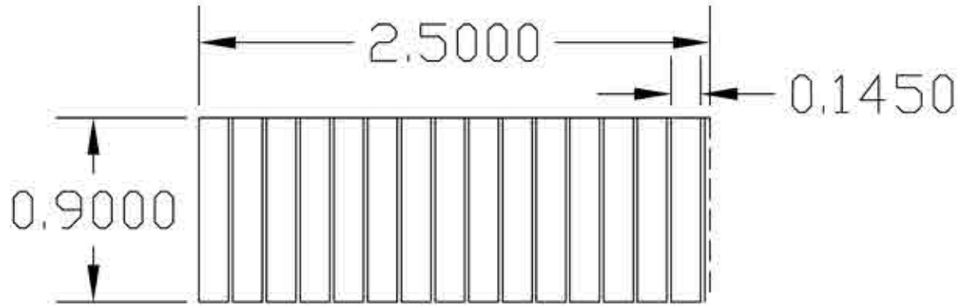

Pealtvaade

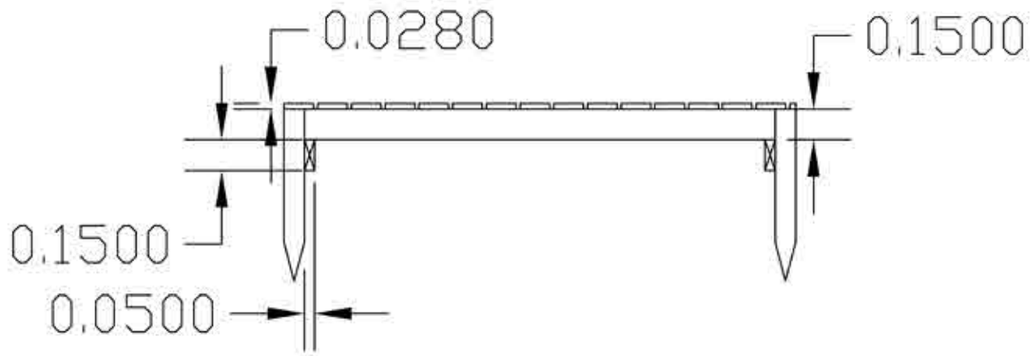

Külgvaade

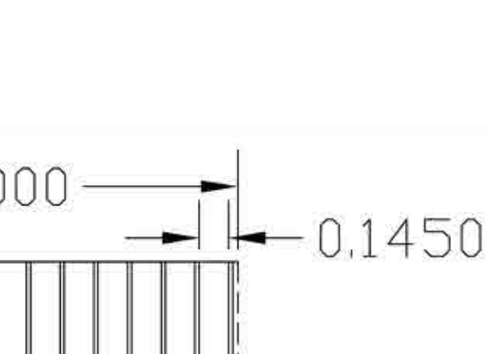

Eestvaade

DETAIL 2

Planeeritav platvorm.

Pealtvaade

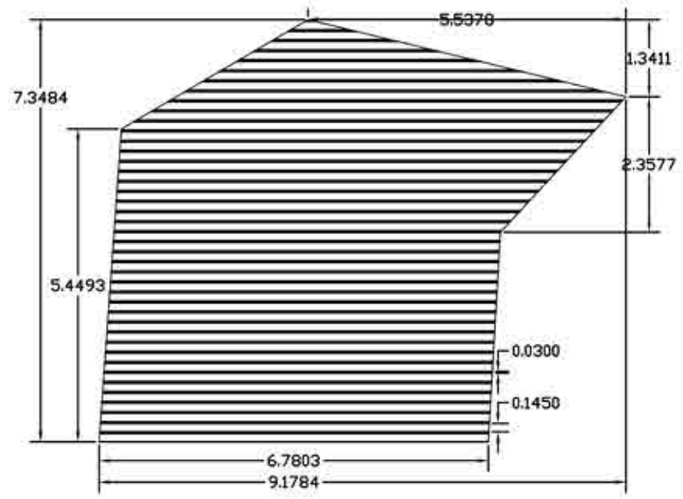

Külgvaade

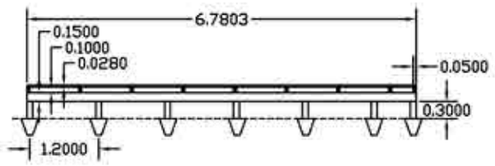

Eestvaade

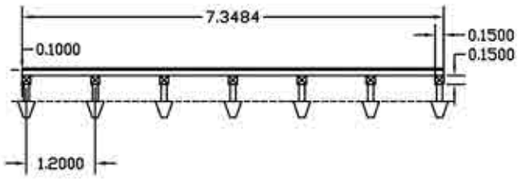

ETAPIPLAAN

1. etapp
sild, teed

2. etapp
matkarada, platvormid, vaatlustorn

3. etapp
kortermajad, kortermajade vaheline haljastus ja teed

KOKKUVÕTE

Current project is about to analyse green areas suitable for recreational activities and spending free time by the river Emajõgi, in Supilinn and Ülejõe, and to connect sports centres, areas and leisure time places with a path which can be used perennially. In this project different possible activities at chosen areas are compared with each other by seasons and speed.

Käesoleva töö eesmärgiks on analüüsida Emajõe ääres -Supilinnas ja Ülejõel - asuvaid rekreatsiooniks ja vaba aja veetmiseks sobivaid rohealasid ning keskenduda seal olevate spordiasutuste ja -kohtade ning vaba aja veetmise paikade omavahelisele paremale ühendamisele kergliiklustee näol, mis oleks kasutatav igal aastaajal. Töös analüüsitakse alal võimalikke erinevaid tegevusi aastaaegade võrdluses ning tegevuste kiirusi kõrvutades.